

Govern d'Andorra

LLIBRE BLANC DE LA IGUALTAT

Andorra la Vella, 21 de juny del 2017

Presentació

Libre Blanc de la Igualtat d'Andorra

CONTEXT

- **El gener de 2015**, el Consell General va acordar impulsar l'elaboració del **Llibre Blanc de la Igualtat**, amb el suport del Govern, a través del Ministeri d'Afers Socials, Justícia i Interior, i la col·laboració de l'Institut d'Estudis Andorrans.
- **El juny de 2016**, es va iniciar la planificació i el desplegament de tota la metodologia de treball.
- **El 21 de juny de 2017**, es dona per finalitzat aquest estudi amb la presentació dels resultats i les prioritats de treball

UN TREBALL COL·LECTIU

**Consell
General:
Comissió
Legislativa
d'Afers
Socials**

**Ministeri
d'Afers
Socials,
Justícia i
Interior**

**Institut
d'Estudis
Andorrans**

**Assessorame
nts externs**

**Teixit
d'Entitats
Socials**

**Àrea de
Polítiques
d'Igualtat**

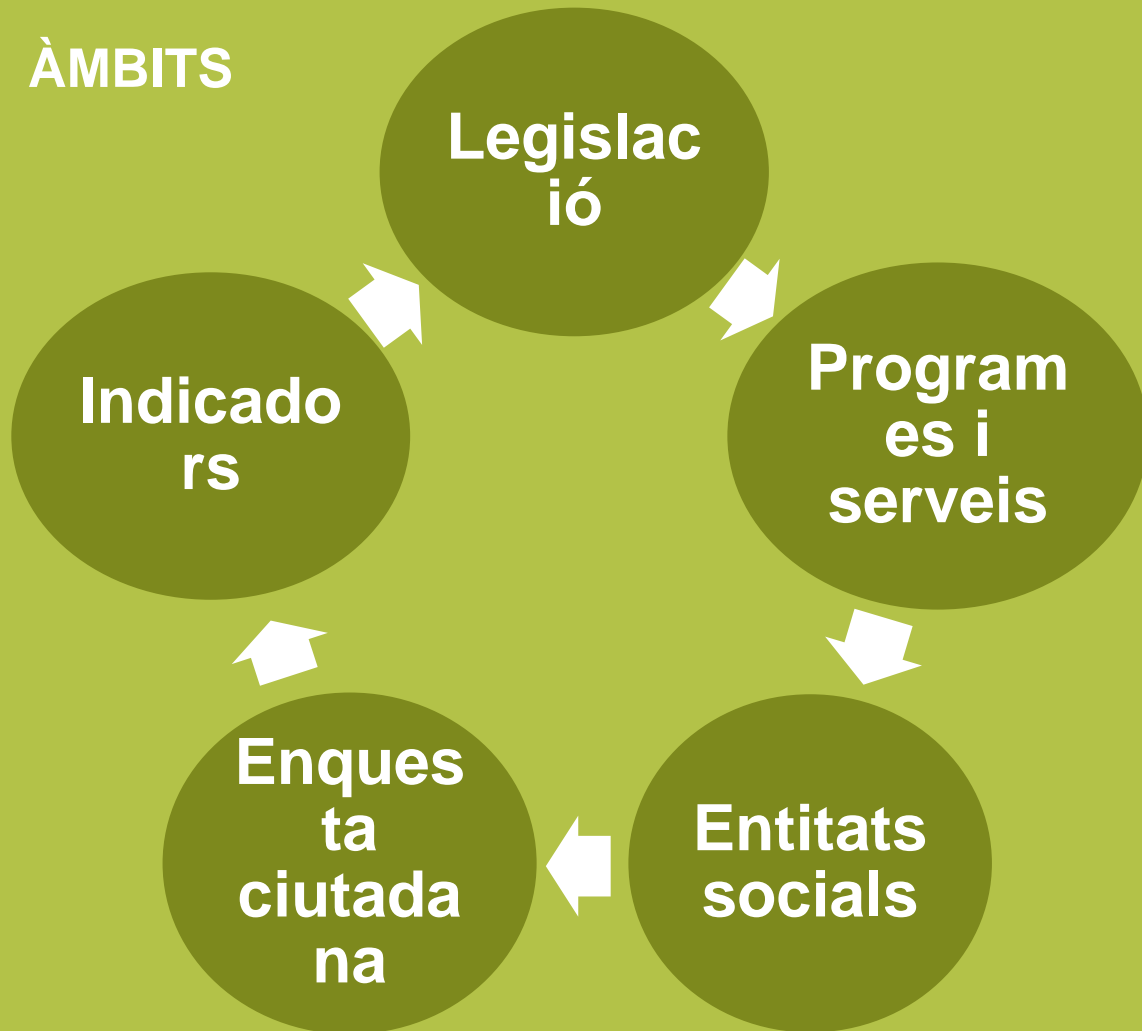
Ciutadania

**Servei
d'Informàtica**

**Centre
d'Acolliment
d'Infants i
Adolescents la
Gavernera i l'Àrea
de Suport als
Joves Tutetals i**

ÀMBITS I GRUPS D'ANÀLISI

ÀMBITS

GRUPS

Infants i joves	Dones
Gent gran	Persones amb discapacitat
Persones nouvingudes	Col·lectiu LGTBIQ

METODOLOGIA

Fase 1: Disseny de l'estudi i dels àmbits d'anàlisi

Fase 2: Recollida de dades quantitatives i qualitatives

Fase 3: Anàlisi i interpretació de les dades

Fase 4: Constitució de la TTT i treball amb les entitats socials

Fase 5: Procés de participació ciutadana

Fase 6: Redacció de l'estudi i concreció de les prioritats.

CONCLUSIONS

ÀMBIT LEGISLATIU

LEGISLACIÓ

- Andorra compta amb un important cos normatiu. Cal continuar treballant en el desenvolupament de les obligacions i els compromisos adquirits internacionalment i, com a mostra, podem esmentar el recent Projecte de Llei de mesures urgents per adequar-se a la Convenció de drets de les persones amb discapacitat, presentat pel Govern d'Andorra.
- Cal implementar la perspectiva de gènere en la definició dels projectes, els programes i els serveis públics de forma transversal.
- El desenvolupament i l'aplicació del Conveni del Consell d'Europa, sobre prevenció i lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica, així com de la Llei 1/2015, del 15 de gener, d'erradicació de la violència de gènere i domèstica, són ja dos compromisos fermes del Govern d'Andorra.
- L'estudi del sistema de protecció social i de pensions, així com la futura reforma laboral, s'erigeix com a nou repte per donar resposta a la problemàtica de l'envelliment de la població i a la retenció de la població jove dins del mercat laboral.
- El respecte a la diversitat i el lliure desenvolupament de la personalitat de tots els éssers humans, amb independència del seu sexe, la seva ideologia, opinió, religió, raça, orientació sexual o qualsevol altra condició social o personal, s'ha de reforçar.
- Andorra ha d'aprofitar el potencial de comptar amb un percentatge molt destacable de població forana. Cal instar a prendre mesures d'integració efectives amb respecte a la diversitat cultural de

INDICADORS PROGRAMES i SERVEIS

DADES GENERALS

- La transformació social i econòmica a Andorra en els darrers 60 anys no té precedents. Només la crisi econòmica de l'any 2008 va aturar un creixement demogràfic sostingut en el temps.
- Andorra presenta una taxa de natalitat baixa. Actualment la població jove no garanteix la reposició total de la població activa treballadora. S'està produint un lent procés d'envelliment.
- En l'àmbit econòmic, des de l'any 2005, ja abans de la crisi econòmica, s'ha produït una davallada molt significativa dels índexs d'ocupació, que van presentar el seu nivell més baix l'any 2010. Destaca el pes del sector serveis, que aplega el 87% de les persones assalariades al país.
- Hi ha una bretxa salarial important. Mentre un 45% de les llars ingressa 2.000€/mensuals o més, hi ha un 35% de les llars que ingressen menys de 2.000€, un 12,5% menys de 1.300 €, i un 5% menys de 900€.

• La gestió de la igualtat a Andorra no és homogènia, tant pel que fa a la idiosincrasia del

INFANTS I JOVES

- La població de 0 a 17 anys s'ha mantingut molt estable en els darrers anys i representa entorn del 17%-18% del total. La població de 0 a 5 anys només representa poc més d'un 5% de la població total, insuficient per garantir una reposició poblacional.
- Des de l'any 2004 la població escolar es manté estable. El 2010, un de cada tres joves de 18 a 24 anys havia finalitzat els seus estudis obligatoris i no els ha continuat. A la UE només un 14% el 2010 i un 12% el 2013 es trobava en aquesta situació.
- La població universitària es mou entorn del miler i mig de persones, però només un 30% dels universitaris residents a Andorra cursen els seus estudis al país.
- En els darrers anys s'ha perdut molta població assalariada jove. Els joves assalariats de 15 a 29 anys van passar del 28%, el 2005, al 16,1%, el 2015. La gent jove comença la seva vida laboral amb unes mitjanes salarials molt baixes. Un jove de 25 a 29 anys cobra de mitjana un terç menys que la població de 40 a 59 anys.
- Hi ha una bona detecció i un bon abordatge de les situacions de risc d'infants i joves malgrat que aquestes polítiques requereixen d'una adaptació a les noves realitats. Les prioritats envers aquest col·lectiu se centrarien a aprovar una nova llei de Protecció a la Infància i l'Adolescència i prendre mesures entorn de la pèrdua de pes demogràfic

DONES

- Hi ha lleugerament més homes que dones. El 2016 la proporció era d'un 51,01% d'homes i un 49,58% de dones.
- La crisi econòmica de l'any 2008 va provocar una igualació del nombre de persones assalariades per gènere i dels índexs d'ocupació, que el 2015 es van situar entorn del 65%, tant de dones com d'homes. En canvi, hi ha una forta bretxa salarial: les dones cobren un 22% menys de mitjana.
- Les dades i els indicadors sobre la situació laboral i el mercat de treball són del tot insuficients per fer una valoració adequada de la situació de la dones en aquest àmbit.
- En l'àmbit polític, les dades indiquen una menor presència de les dones en tots els àmbits.
- Les tasques domèstiques continuen essent majoritàriament assumides per les dones, així com la cura dels infants, les persones amb discapacitat i la gent gran.
- En els darrers anys hi ha hagut un esforç important per desenvolupar polítiques per atendre problemàtiques específiques molt greus que afecten les dones i, de manera especial, la violència de gènere.

DONES

Els punts més crítics sobre els quals caldria prendre mesures són:

- **La detecció d'una bretxa salarial important i d'una disposició insuficient de dades i indicadors sobre els motius d'aquesta desigualtat obliga a reflexionar sobre les polítiques de la promoció de la igualtat dona-home en l'àmbit econòmic i del mercat laboral.**
- **La legislació i les polítiques de conciliació de la vida personal, laboral i social.**
- **La legislació i les polítiques per afavorir la incorporació de les dones en la participació social i política, i erradicant la bretxa de gènere (segregació horitzontal i vertical).**

GENT GRAN

- S'està produint un lent procés d'envelliment. L'any 2016, hi havia 11.006 persones censades de 65 anys o més, xifra que representa un 14,06% de la població. El 1972 el mateix col·lectiu era del 6,6%. La tendència és que la gent gran cada vegada té més pes en una societat tradicionalment molt jove pel pes central de la població activa.
- En l'àmbit econòmic, la pensió de jubilació té una mitjana molt baixa, 506,30€ mensuals. Això succeeix perquè moltes persones titulars del dret han cotitzat pocs anys. L'any 2016, la mitjana va pujar lleugerament a 562,62 €. La mitjana d'una persona que hagi cotitzat 35 o més és de 1.267,52€/mes. Només un 20,7% de les pensions són de persones que han cotitzat de manera estable en el temps al llarg de la seva vida laboral completa, amb 31 anys de cotització o més.
- En línies generals, les dades mostren que a partir dels 50 anys i molt especialment dels 65 anys o més es produeix una devaluació dels ingressos que afecta la capacitat de mantenir el nivell de vida assolit.
- Quant a salut, el 30% dels homes de 55 a 74 anys i el 50% dels de 75 anys o més, perceben la seva salut com a regular o dolenta; mentre que un 38% de les dones de 55 a 74 anys i un 59% de les de 75 anys o més, se situen en aquesta percepció negativa. És significativa la percepció de salut més negativa per part de les dones per a la mateixa franja d'edat.
- En relació amb l'atenció social, la majoria de la població en edats veteranes o avançades pensa que el sistema d'atenció social és insuficient i que cal millorar-lo. El 70% dels homes i el 75% de les dones de 65 anys o més consideren que el sistema d'atenció social és insuficient.

PERSONES AMB DISCAPACITAT

- Amb dades de 2016, hi ha 970 persones amb un grau de discapacitat igual o superior al 33%. Això representa un 1,24% de la població total. El 2015, si es sumen les persones beneficiàries de la pensió d'invalidesa i les persones reconegudes per la CONAVA, resulten 3.746 persones, un 4,6% de la població. Hi ha més homes que dones amb discapacitat, un 55% enfront d'un 45%. Un 21,2% de les persones amb discapacitat són infants.
- La majoria de les persones té una discapacitat psíquica (un 43,9%) o una discapacitat física (30,8%). En força casos hi ha una combinació de les dos (un 18,7%). Entre els infants predomina la de tipus psíquic (un 63,8%).
- Més d'un 60% de les persones amb discapacitat en edat laboral tenen un reconeixement d'entre el 33% i el 60%. Això vol dir que la població activa amb discapacitat té possibilitats d'accedir al món laboral. Un total de 211 persones amb discapacitat estaven afiliades a la Caixa Andorrana de Seguretat Social l'any 2016 a càrrec del Govern d'Andorra, i 155 persones amb discapacitat tenien reconegut el dret a la pensió de solidaritat a començaments de 2017.
- Un total de 175 persones amb discapacitat participen en el programa de treball amb suport de l'Escola Meritxell, de les quals un 65% ho fa amb contracte de treball. El curs 2016/2017 un total de 167 alumnes amb discapacitat han rebut suport als seus centres escolars del programa Progrés.
- El desplegament de programes i serveis per a persones amb discapacitat és molt destacable. També hi ha un treball molt important amb les associacions de persones amb discapacitat. El treball amb les associacions de persones amb discapacitat és molt destacable.

PERSONES NOUINGUDES

- Demogràficament, el 2014, gairebé un 55% de la població resident no té nacionalitat andorrana, entre els quals destaquen els nacionals espanyols (entorn d'un 25%) i els nacionals portuguesos (gairebé un 15%).
- La gran majoria de la població d'infants i joves a Andorra és de nacionalitat andorrana, però a partir dels 20 anys comencen a prendre rellevància altres nacionalitats.
- En l'àmbit econòmic, el 2016 més del 70% de la població assalariada no era de nacionalitat andorrana. No hi ha una bretxa salarial significativa entre les principals nacionalitats presents al mercat laboral andorrà, tret de la portuguesa.
- Prop de la meitat de les persones d'origen francès i més d'un terç de les andorranes ocupen feines de tipus gerencial i d'alta qualificació. En canvi, un 85% de les persones d'origen portuguès i un 66% de les persones d'altres orígens ocupen feines manuals o poc qualificades. En el cas dels espanyols més de la meitat.
- L'Andorra actual ha construït el seu vertiginós creixement a base d'onades migratòries, especialment de persones nacionals d'estats propers, com Espanya, França i Portugal, la qual cosa afavoreix una bona integració.

COL·LECTIU LGTBIQ

No hi ha dades estadístiques sobre diversitat afectiva i de gènere. L'Àrea de Polítiques d'Igualtat disposa d'un servei per donar resposta a les persones LGTBIQ, i en aquest sentit els objectius que es persegueixen són:

- Intervenir mitjançant assessorament jurídic i acompanyament educatiu i social en casos de desigualtat i discriminació per motius LGTBIQfòbics.
- Promoure una acció educativa de sensibilització i aprenentatge tant des de l'àmbit formal com des de l'informal i el no formal.
- Dur a terme accions preventives per tal de conscienciar la població en

ENTITATS SOCIALS

ENTITATS SOCIALS

- Les entitats socials han determinat quins són, des del seu punt de vista, els reptes principals i els obstacles més importants que consideren que dificulten la consecució d'una igualtat efectiva per a tota la població. D'altra banda, han identificat unes línies prioritàries de treball per desenvolupar en els propers anys.
- Caldria consolidar la Taula Transversal de Treball o crear un Consell Nacional d'Acció Social, com a instruments d'interlocució entre les entitats i l'administració, definir nous objectius i consensuar la seva organització i el seu funcionament.
- La millora del funcionament de les associacions i les relacions entre associacions és un altre requisit bàsic. Aquesta millora ha d'incidir en diversos àmbits: des de la captació de voluntariat fins a la direcció, passant per la fixació d'objectius, la planificació, l'enfortiment de les mateixes estructures i dels equips de treball, la formació i la integració en l'estratègia organitzativa de decisions econòmiques i de comunicació, així com l'ús intensiu de les noves tecnologies.
- S'identifica també la necessitat de crear mecanismes d'avaluació de mesurin l'impacte dels programes i els serveis, d'establir instruments per a la recollida d'informació, d'impulsar recerques sobre determinades problemàtiques i de dur a terme estudis periòdics sobre persones usuàries, col·lectius i resultats, així com recollir informació sobre tot el que s'està

ENTITATS SOCIALS

- Una altra línia de treball planteja l'organització de campanyes, jornades i sessions d'informació i formació sobre canvi social i noves formes d'intervenció. La creació d'espais de reflexió i debat sobre els nous reptes del sector i les noves necessitats que es generen, amb l'objectiu que la ciutadania en general però també els mitjans de comunicació, se sensibilitzin i es converteixin alhora en agents i motors de canvi.
- La relació entre les entitats socials i el món empresarial també ha estat objecte d'anàlisi i s'ha identificat la necessitat d'establir diversos mecanismes de col·laboració amb les empreses a partir de la coincidència d'objectius.
- Les relacions amb les empreses passen per comprendre mútuament i respectar els rols socials i els objectius de totes dues per poder-se'n beneficiar sumant sinèrgies. L'administració pública en aquest cas actuaria com a facilitadora de les relacions entre el sector empresarial i les entitats socials, i alhora com a promotora de polítiques de conciliació, entre d'altres.
- La definició d'un marc jurídic d'acord amb les necessitats reals en matèria d'igualtat i no-discriminació del Principat és un dels altres reptes. Es reconeix l'esforç que s'està fent en els darrers anys en aquest sentit i és seguit en la mateixa línia que es pensa que caldria una Llei d'igualtat i no-discriminació per abordar globalment les desigualtats, ja que donaria resposta i

PARTICIPACIÓ CIUTADANA

ENQUESTA CIUTADANA

MOSTRA

	Dones	Homes	Altres	
Sexe	200	61	5	266 respostes

	19 a 29	30 a 39	40 a 49	50 a 59	60 o més
Edat	42	75	98	40	11

Parròquia

Andorra la Vella	79
Canillo	10
Encamp	42
Escaldes - Engordany	52
La Massana	34
Ordino	21
Sant Julià de Lòria	28

ENQUESTA CIUTADANA

CAPÍTOL 1

- El 72% de les persones enquestades tenen coneixement de l'elaboració del Llibre blanc de la igualtat i creuen que és una eina necessària per abordar les desigualtats que hi ha.
- El 60% creu que Andorra no té una normativa prou eficaç per erradicar cada tipus de discriminació que hi ha.
- El 60% comenta haver patit algun tipus de discriminació per raó de naixement, raça, sexe, origen, religió, opinió, o qualsevol altra condició personal o social, i un 80% coneix alguna persona en aquesta situació.
- El 82% no participa de forma activa en cap moviment o entitat relacionada amb la igualtat d'oportunitats de les persones.
- La igualtat entre dones i homes és, amb diferència, l'àrea temàtica que més interessa a les persones que han respost l'enquesta.

ENQUESTA CIUTADANA

CAPÍTOL 2

- El 66% de les persones enquestades creuen que la crisi econòmica ja ha tocat fons i un 88% considera que ha afectat molt més als col·lectius amb major vulnerabilitat.
- El 44% creu que en els darrers anys la violència de gènere ha crescut, el 63% no coneix cap dona que utilitzi els serveis públics d'atenció i el 73% creu que si milloressin les condicions d'igualtat entre homes i dones es reduiria la violència masclista.
- El 82% manifesta que dones i homes NO perceben el mateix salari per la mateixa feina.
- El 51,3% creu que el govern té especial sensibilitat per la igualtat de les persones amb discapacitat.
- El 78,4% considera que les empreses NO tenen la voluntat d'incorporar persones amb discapacitat entre el seu personal.

ENQUESTA CIUTADANA

CAPÍTOL 2

- El 76,3% de les persones enquestades consideren que l'envelliment progressiu de la població provocarà una disminució de les pensions de jubilació en els propers anys.
- El 66,6% creu que han augmentat els índexs d'assetjament a infants i joves.
- El 72,2% creu que amb la crisi econòmica hi ha hagut una davallada en la població estrangera.
- El 42,2% considera que hi ha moltes situacions de desigualtat o de discriminació a Andorra per raó d'orientació sexual o d'identitat de gènere, i un 50,6% coneix alguna persona que ha patit aquest tipus de discriminació.
- El 75% creu que la població NO coneix els reptes que afronta

ENQUESTA CIUTADANA

CAPÍTOL 3

- El 71% de les persones enquestades ha utilitzat serveis o participat en programes vinculats amb la igualtat d'oportunitats.
- No hi ha un acord explícit sobre l'opinió de si les escoles bressol cobreixen les necessitats d'aquesta franja de població.
- El 36,8% manifesta que Andorra té serveis suficients de socialització i integració de la gent gran, contra un 34% que creu que no, i un 29,8% que ho desconeix.
- El 66,6% no coneix persones grans en situació de risc i el 70% no coneix cap persona usuària d'un centre de dia per a persones grans en situació de dependència.
- El 70,8% considera que hi ha d'haver programes per a homes per promoure la igualtat d'oportunitats en les relacions de parella.

ENQUESTA CIUTADANA

- El 48,6% de les persones enquestades creuen que Andorra no és un país amb un alt percentatge de voluntariat social.
- El 76,3% considera que un Observatori d'Igualtat ajudaria a identificar situacions de discriminació.
- El 54,5% creu que els mitjans de comunicació no tenen prou sensibilitat vers les entitats socials i les activitats que porten a terme.
- El 73,6% pensa que caldria una plataforma que aglutinés les entitats socials per potenciar els resultats de la seva activitat.
- El 84% manifesta que una major relació de les entitats amb el sector empresarial podria millorar determinades situacions de discriminació laboral.
- El 54,8% creu que les entitats socials no tenen una estructura prou sòlida per donar resposta a les necessitats de cada col·lectiu.
- Un 58,3% considera que els governs no tenen prou en compte les opinions de les entitats socials a l'hora de portar a terme les seves accions.
- El 76,3% pensa que les contractacions públiques haurien d'incorporar clàusules socials.

ENQUESTA CIUTADANA

CAPÍTOL 5

- Les actuacions que s'ha considerat que caldria prioritzar una vegada aprovat el Llibre blanc de la igualtat són: la Llei d'igualtat, l'Observatori d'igualtat, una estratègia per la igualtat, Programes d'integració de les persones nouvingudes i actuacions per millorar l'accés al mercat laboral.
- Les accions que les persones enquestades consideren imprescindibles per promoure la cultura de la igualtat i la no-discriminació són: promoure els valors de la igualtat a la escola des d'un principi i fer campanyes de sensibilització a la ciutadania (tallers, conferències, concerts, xarxes socials, etc.).
- En general l'elaboració del llibre blanc es valora com a positiva o molt positiva tot i que apareix alguna opinió que es mostra reticent vers a la

10 PRIORITATS

**P
R
I
O
R
I
T
A
T
S**

**Llei d'Igualtat i No
Discriminació**

**Observatori de la
Igualtat**

**Programa per a la
Igualtat i la No
Discriminació**

**Plataforma d'Entitats
Socials d'Andorra**

**Campanyes de
sensibilització,
formació i promoció
de la igualtat**

**Programa de
conciliació de la vida
personal, laboral i
social.**

**P
R
I
O
R
I
T
A
T
S**

**Pla Integral
d'Inserció Laboral**

**Programa d'inclusió
de les persones
nouvingudes**

**Clàusules
contractuals de
caràcter social en els
concurso públics**

**Llei Integral de
Protecció a la
Infància i
l'adolescència.**

Govern d'Andorra

CONSELL GENERAL
PRINCIPAT D'ANDORRA

Gràcies per la vostra atenció